

Recenze monografie Buriánek, J., Pikálková, S., Podaná, Z. (2015): *Abused, Battered, or Stalked: Violence in Intimate Partner Relations Gendered*.

Praha: Karolinum.

ISBN: 978-80-2463-163-9

172 stran.

Jan Tomášek

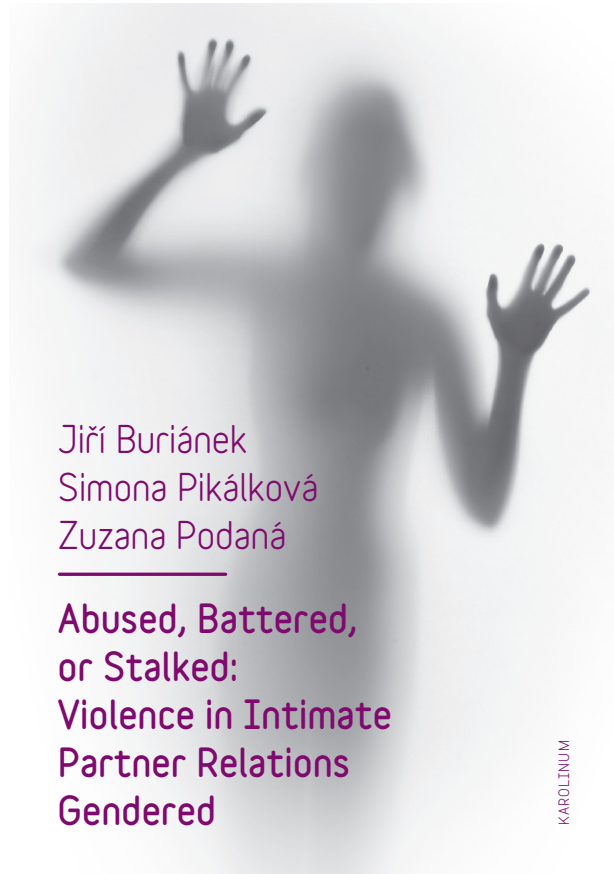
Institut pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP)

Jedním z témat, které se v posledních letech dostávají do popředí zájmu kriminologických či sociologických výzkumů, je domácí násilí. Dříve spíše tabuizovanou oblast se tak postupně daří alespoň zčásti odkrývat a odborná veřejnost si může učinit základní obrázek o rozsahu či povaze jevů, které se pod uvedeným termínem skrývají a o nichž oficiální kriminální statistiky v podstatě mlčí. Stále však platí, že množství i kvalita relevantních poznatků jsou limitovány a každý nový výzkumný počín na tomto poli

je rozhodně vítán. Právě s tímto pocitem bude většina čtenářů patrně nahlížet do publikace autorského kolektivu z katedry sociologie FFUK, která se zaměřila na násilí v intimních partnerských svazcích a kterou na konci loňského roku vydala Univerzita Karlova v Praze.

Napsána je v anglickém jazyce, což svědčí o tom, že za cíl si klade oslovit spíše mezinárodní než ryze domácí odborné publikum. V češtině již ostatně byla většina empirických dat, která shrnuje, představena dříve (mimo jiné ve studii „Násilí na mužích: Sonda do zákoutí partnerských vztahů“, kterou v roce 2014 vydala Filozofická fakulta UK v Praze). I proto je důležité, že autoři se kromě prezentace samotných výzkumných dat snaží poskytnout základní přehled o související legislativě, statistikách i již existujících domácích studiích. Bez tohoto širšího náhledu by se zahraniční čtenář neobešel.

Po formální stránce je publikace rozdělena do osmi kapitol. První nabízí stručný, ale přehledný a na informace bohatý „vstup“ do problematiky (definice partnerského či domácího násilí, nejvýznamnější teorie usilující o jeho vysvětlení apod.). Druhá kapitola slouží jako úvod do empirické části – seznamuje s předmětem, cíli i metodologií prezentovaného výzkumu, popisuje výzkumný vzorek a pomocí dat z předchozích šetření uvažuje o trendech, které můžeme v rozsahu násilí mezi partnery pozorovat. Následující kapitoly se podrobněji věnují jednotlivým formám násilí, a to fyzickému (kapitola třetí) a psychickému (kapitola pátá). Mezi nimi se čtenář může seznámit s tím, jak často a u jakých institucí vyhledávají oběti formální či neformální pomoc (kapitola čtvrtá). Šestá kapitola jde v analýzách hlouběji a nabízí různé modely i možná vysvětlení příčinných vztahů mezi sledovanými jevy. Sedmá

kapitola je pak zaměřena na stalking, tedy téma, jehož společenská závažnost vedla v době nedávné i ke změnám v trestním zákoníku. V závěrečné osmé kapitole najdeme shrnutí hlavních poznatků a závěry. Nechybí ani rozsáhlý seznam použité literatury.

Celkově je publikaci možno hodnotit jako kvalitně zpracovanou. Pokud za jeden z úkolů, jejichž plnění od českých kriminologů stále více očekáváme, považujeme snahu šířit vlastní poznatky i za hranicemi naší země, pak tuto studii můžeme považovat za zdařilý příklad, jak by takové pokusy měly vypadat. Mezinárodní komunita odborníků díky ní získá ucelený přehled o daném jevu v podmínkách České republiky, který zcela přirozeně navazuje na dosavadní stav teorie i empirie. Stručně, ale v dostatečné míře přibližuje podstatné legislativní, sociální i historické změny, které se zkoumaným jevem souvisejí. V některých pasážích by možná šlo o „místních“ podmínkách prozradit více (například ve vztahu k neziskovým organizacím, které nabízejí pomoc obětem a jejichž historie je u nás kratší než v „západních“ zemích, což se může do čísel o podílu obětí, které je kontaktují, přirozeně promítnout a zjištěné mezinárodní rozdíly osvětlit), avšak takové analýzy už by šly patrně nad rámec zamýšleného rozsahu celé publikace. Samotná výzkumná data jsou prezentována přehledně, komentáře, které k nim autoři připojují, jsou náležitě kritické a svědčí o tom, že tvůrci si dobře uvědomují limity příslušných výzkumných metod. Text je navíc vhodně a srozumitelně strukturován, což usnadňuje vyhledání dat ke konkrétním tématům či otázkám.

Čtenáře, který se s publikací seznámí, text kromě jiného přiměje také k tomu, aby si připomněl, jak složitá je někdy ve výzkumech operacionalizace zkoumaného jevu. Ačkoli se o násilí diskutuje mezi odbornou i laickou veřejností takřka neustále, vymezit tuto problematiku způsobem, jaký bude pro všechny akceptovatelný, je v podstatě nemožné. Důvodem je kromě jiného fakt, že uspokojujivá obecná definice násilí neexistuje a vždy velmi záleží na každém z nás, jak různé incidenty vnímáme a chápeme. Autoři se rozhodli rozdělit zkoumané podoby agrese na násilí fyzické a psychické, což je dělení časté a přehledné. Hranice mezi nimi je ovšem tenká, a tak například zařazení „výhrůžek fyzickým násilím“ do násilí fyzického, k němuž přikročili, může vyvolat u některých čtenářů nesouhlas. Rozhodnutí autorů je v tomto ohledu o to důležitější, že relativně časté zkušenosti s výhrůžkami navýšily celkovou prevalenci fyzického násilí coby nejzávažnější formy agrese, a tím samozřejmě ovlivnily také veškeré následné analýzy a úvahy, které autoři se souhrnným údajem prováděli. Může nám pak připadat divné, proč fyzické násilí ohlásí policii relativně málo respondentů, nebo proč mají muži tendenci zlehčovat zkušenosti s ním. Pokud si ale představíme situaci, kdy fyzicky výrazně slabší žena vyhrožuje manželovi „zbitím“, nepřekvapí nás příliš ani latence takového činu, ani to, že jej dotyčný bral na lehkou váhu. To jsou však spíše drobné podněty, které zaměstnají mysl čtenáře, ale rozhodně neovlivní celkově příznivý dojem z publikace samotné.